

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Кафедра економіки та економічної теорії

КУРСОВА РОБОТА
З ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ
на тему: Макроекономічний аналіз бізнес циклу

Студента (ки) групи ЕУБ-31

Мельник Анастасії

(прізвище та ім'я)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент Івашук Ю.П.

(науковий ступінь, вчене звання, посада,
прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії: _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Тернопіль

2024

Вступ

Дослідження бізнес-циклів є одним із найважливіших напрямків сучасної макроекономіки. Розуміння причин та механізмів цих циклічних коливань економічної активності дає змогу прогнозувати майбутні економічні події, розробляти ефективну економічну політику та мінімізувати негативні наслідки економічних спадів.

Метою цієї курсової роботи є вивчення теоретичних основ макроекономічного аналізу бізнес-циклів.

Для досягнення мети дослідження необхідно виконати наступні завдання:

1. вивчити теоретичні концепції бізнес-циклів;
2. проаналізувати основні фази та характеристики бізнес-циклів;
3. дослідити фактори, що обумовлюють виникнення та розвиток бізнес-циклів;
4. оцінити вплив бізнес-циклів на динаміку ВВП, зайнятості, інфляції та інших макроекономічних показників;
5. проаналізувати державну регуляторну політику щодо стабілізації економіки та оцінити її ефективність.

Об'єктом дослідження цієї курсової роботи є макроекономічні закономірності розвитку бізнес-циклів.

Предметом дослідження є методи макроекономічного аналізу бізнес-циклів, фактори, що їх обумовлюють, та їх вплив на основні макроекономічні показники.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі макроекономічних закономірностей розвитку бізнес-циклів з урахуванням сучасних теоретичних концепцій та емпіричних даних.

Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БІЗНЕС-ЦИКЛУ

1.1. Визначення та основні фази бізнес-циклу

Динамічний розвиток виробництва, будучи його сутнісною характеристикою, не заперечує циклічності з чітко окресленими фазами та характерними ознаками. Це підтверджується практикою господарювання, яка свідчить про те, що періоди бурхливого зростання, загострення суперечностей та послаблення зв'язків у виробництві (виробництво - споживання, попит - пропозиція) неминуче змінюються спадом та застоєм в усіх галузях економіки.

Макроекономічна рівновага характеризується значною лабільністю, що обумовлюється її схильністю до дестабілізації під впливом трьох ключових факторів: циклічності економічного розвитку, неповній зайнятості та інфляційних процесів. Циклічний характер економічного розвитку проявляється у регулярних коливаннях рівня ділової активності, які мають хвилеподібний характер та чергуються протягом певного проміжку часу, як правило, кількох років.[1] Ці коливання, відомі як бізнес-цикли (або економічні цикли), характеризуються чергуванням фаз підйому та спаду, що відрізняються динамікою виробництва та зайнятості. Важливо зазначити, що дані коливання накладаються на довгострокову тенденцію розвитку економіки, яка відображає загальну спрямованість змін економічних показників протягом значного періоду часу.

Довгострокова тенденція, або тренд, описує вектор руху економіки, наприклад, зростання або скорочення. Циклічні коливання ділової активності, накладаючись на цю довгострокову тенденцію, створюють динамічну картину розвитку економіки, що постійно змінюється.

Фази бізнес-циклу мають чітке визначення:

- Пік: найвища точка циклу, коли виробництво та зайнятість досягають максимуму.

- Спад: період зниження економічної активності, коли виробництво та зайнятість скорочуються.
- Дно: найнижча точка циклу, коли виробництво та зайнятість досягають мінімуму.
- Пожвавлення: період поступового відновлення економічної активності після спаду.

Тривалість та амплітуда бізнес-циклів можуть варіюватися, що зумовлюється впливом різноманітних факторів, таких як технічний прогрес, демографічні зміни, політичні події, світові економічні тенденції тощо. Порушення макроекономічної рівноваги, спричинене циклічними коливаннями, неповній зайнятості та інфляцією, має негативні наслідки для економіки. Циклічні спади призводять до зростання безробіття, зниження доходів населення та занепаду ділової активності. Неповна зайнятість свідчить про те, що не всі члени працездатного населення мають можливість знайти роботу, що негативно впливає на загальний рівень добробуту та соціальну стабільність. Інфляція призводить до знецінення грошей та зниження купівельної спроможності населення, що має негативний вплив на реальні доходи та рівень життя. Уряди та центральні банки вживають заходів для пом'якшення негативного впливу циклічних коливань, неповній зайнятості та інфляції.[2] Фіскальна та монетарна політика – це два основні інструменти, які використовуються для регулювання економіки та стабілізації макроекономічної ситуації. Фіскальна політика передбачає зміни в державних видатках та податках для впливу на загальний попит та стимулювання економічного зростання.

Монетарна політика передбачає зміни в процентних ставках та грошовій масі для впливу на доступність кредитів та інвестицій, а також для стримування інфляційних процесів. Ефективність державної політики залежить від низки факторів, таких як чіткість цілей, вчасність та

скоординованість дій, а також від їх відповідності реальним економічним умовам.

Періоди підйому економічної активності характеризуються екстенсивним розвитком, тоді як етапи спаду знаменують собою початок переважно інтенсивного розвитку. Наслідком цього є те, що економічні цикли розглядаються як стабільна динамічна риса ринкової економіки, і без них досягнення економічного розвитку неможливе. Економічний цикл можна визначити як модель формування та розвитку ринкової економіки, яка здійснюється за допомогою безпосереднього механізму фінансового саморегулювання.[3] Цей механізм полягає в тому, що ринок стихійно відновлює пропорційну стабільність економіки та втрачену рівновагу на ринку. З огляду на те, що головним компонентом економічного циклу є фінансові занепади (кризи), можливо запропонувати й інше формулювання: економічний цикл – це рух виробництва з однієї економічної кризи до іншої. Важливо зазначити, що економічні цикли не мають жорсткої фіксованої періодичності, і їх тривалість може варіюватися залежно від дії низки факторів, таких як технічний прогрес, демографічні зміни, політичні події, світові економічні тенденції тощо.

Велика депресія 1930-х років стала каталізатором для розвитку кейнсіанської теорії, яка кинула виклик домінуючим на той час класичним економічним догмам. Кейнс стверджував, що саморегулювні механізми вільного ринку, на які покладалися класики, не здатні гарантувати повну зайнятість. Натомість, він підкреслив роль сукупного попиту як ключового детермінанта економічної активності.

Основні положення кейнсіанської теорії:

1. Сукупний попит: Кейнс стверджував, що саме сукупний попит, а не пропозиція, визначає рівень виробництва, зайнятості та доходів. Сукупний попит складається з витрат споживачів, інвестицій, державних закупівель та чистого експорту.

2. Мультиплікатор: Зміни в інвестиціях мають непропорційно більший вплив на сукупний попит та випуск завдяки мультиплікатору інвестицій. Це явище пояснюється тим, що збільшення інвестицій призводить до зростання доходів, які, в свою чергу, стимулюють споживання, що далі стимулює інвестиції, створюючи ланцюгову реакцію.
3. Прискорювач: Інвестиції також стимулюються прискорювачем, який описує схильність до збільшення інвестицій у відповідь на зростання попиту на товари та послуги. Це явище пояснюється прагненням підприємств розширити виробничі потужності, щоб задовольнити зростаючий попит.
4. Взаємодія мультиплікатора та прискорювача: Модель Самуельсона описує взаємодію між мультиплікатором та прискорювачем, яка може призвести до ампліфікації економічних коливань. Зростання сукупного попиту може призвести до лавиноподібного збільшення інвестицій та випуску, але також може призвести до різкого спаду, якщо попит раптово зменшиться.

Пост-кейнсіанські доповнення:

Економісти пост-кейнсіанського періоду розвинули та розширили кейнсіанську теорію, підкресливши важливість таких факторів, як невизначеність, очікування та негнучкість цін та заробітної плати. Ці фактори можуть додатково посилювати ампліфікацію економічних коливань, описаних Самуельсоном.[4]

Економісти пост-кейнсіанського періоду розвинули та розширили кейнсіанську теорію, підкресливши важливість таких факторів, як невизначеність, очікування та негнучкість цін та заробітної плати. Ці фактори можуть додатково посилювати ампліфікацію економічних коливань, описаних Самуельсоном.

1.2. Фактори, що впливають на бізнес-цикл та теорії його розвитку

Рівень розвитку підприємства є ключовим фактором його ефективної роботи. Розуміння сутності та динаміки розвитку підприємства є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Різні вчені пропонують різні визначення та концепції розвитку. Деякі дослідники розглядають розвиток як процес еволюції системи від простішого до складнішого, що супроводжується появою нових якостей та підвищенням стійкості до зовнішніх впливів. Інші бачать у розвитку процес розширення можливостей та задоволення потреб.[5]Цікавим є підхід, який визначає розвиток як впорядковану взаємодію елементів системи, спрямовану на досягнення кращого поєднання та посилення її потенціалу.

Розвиток підприємства визначається його здатністю ефективно взаємодіяти з ресурсами, технологіями, управлінськими інструментами та зовнішнім середовищем. Ця взаємодія має бути спрямована на виробництво високоякісної продукції, підвищення продуктивності праці та раціональне використання ресурсів.

Розвиток та підвищення ефективності виробництва нерозривно пов'язані з працею людей та їх соціально-економічною активністю.[6] Науково-технічний прогрес зумовлює постійні зміни якісного та кількісного складу ресурсного потенціалу підприємства, що робить питання розвитку та ефективного використання ресурсів особливо актуальним.

У науковій літературі представлені три основні підходи до розуміння сутності розвитку:

1. Системний підхід: Розвиток розглядається як незворотний, спрямований, закономірний і унікальний процес змін відкритої системи у просторі та часі. Цей підхід акцентує увагу на внутрішніх властивостях системи, що розвивається, та на динаміці її змін.
2. Функціональний підхід: Розвиток визначається як процес формування нової відкритої системи, який виражається в якісній зміні

складу, структури і способу функціонування системи. Цей підхід підкреслює трансформацію системи та її перехід до нового стану, що забезпечує досягнення поставлених цілей.

3. Синергетичний підхід: Розвиток розглядається як унікальний процес трансформації відкритої системи в просторі та часі, що характеризується постійною зміною цілей її існування. Цей підхід акцентує увагу на взаємодії системи з зовнішнім середовищем та на можливості формування нових траєкторій розвитку.

Різні автори пропонують різні визначення розвитку підприємства, але більшість з них включають наступні ключові елементи:

1. Кількісні та якісні зміни: Розвиток підприємства супроводжується як кількісними (зростання обсягів виробництва, доходу, прибутку), так і якісними (зміна технологій, структури управління, асортименту продукції) змінами.
2. Процесний характер: Розвиток є безперервним процесом, який не має чітко визначеного кінця. Він постійно відбувається, адаптуючись до мінливих умов зовнішнього середовища.
3. Сукупність процесів: Розвиток не є однорідним процесом, а складається з безлічі взаємопов'язаних процесів, таких як інновації, модернізація, розширення ринків, підвищення кваліфікації персоналу тощо.
4. Адаптація до зовнішнього середовища: Розвиток підприємства неможливий без його здатності адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища, таких як кон'юнктура ринку, державна політика, науково-технічний прогрес.
5. Здатність протидіяти негативним впливам: Розвиток підприємства передбачає не лише його адаптацію до позитивних змін, але й здатність протистояти негативним впливам зовнішнього середовища, таким як кризи, стихійні лиха, конкуренція.

6. Поліпшення: Розвиток підприємства спрямований на постійне поліпшення його показників, таких як ефективність виробництва, конкурентоспроможність, рентабельність.
7. Довготривалість: Розвиток є довготривалим процесом, який потребує інвестицій, планування та стратегічного управління.
8. Зростання потенціалу: Внаслідок розвитку зростає потенціал підприємства, що виявляється у його можливостях розширювати виробництво, освоювати нові ринки, впроваджувати інновації.
9. Внутрішня інтеграція: Розвиток підприємства супроводжується його внутрішньою інтеграцією, тобто посиленням зв'язків та взаємодії між його різними підрозділами.
10. Підвищення життєздатності: Розвиток підприємства призводить до підвищення його життєздатності, тобто його стійкості до негативних впливів зовнішнього середовища та його здатності самостійно вирішувати свої проблеми.

Всі перелічені елементи розвитку підприємства тісно взаємопов'язані та взаємообумовлені. Кількісні та якісні зміни, що відбуваються на підприємстві, є результатом його адаптації до зовнішнього середовища та його здатності протидіяти негативним впливам.[7] Ці зміни, в свою чергу, призводять до поліпшення показників підприємства, зростання його потенціалу та підвищення його життєздатності.

Фундаментом розвитку підприємства слугують теоретичні положення, серед яких ключовими є:

1. Теорія спрямованого розвитку підприємств: Ця теорія описує розвиток як процес послідовних переходів від одного стану внутрішньої та зовнішньої рівноваги до іншого, що визначається поточними обставинами та факторами. Траєкторія розвитку конкретного підприємства може мати різні форми, але в цілому

залежить від його здатності адаптуватися до змін середовища та вирішувати внутрішні протиріччя.

2. Теорія циклічного розвитку: Розроблена М.Д. Кондратьєвим, ця теорія ґрунтується на емпіричних даних про періодичність економічних криз у розвитку соціально-економічних систем, включаючи й підприємства. Подальші дослідження призвели до появи концепції спірального розвитку підприємств, яка характеризується коливанням їх ефективності та переходом на якісно новий рівень.
3. Концепція життєвого циклу: Ця концепція розглядає розвиток підприємства через критерії витрат та результатів на різних етапах: зародження, зростання, зрілості та ліквідації. Теоретичною основою даної концепції є закон спадної віддачі економічних ресурсів та характер розвитку ринків.

В основі оцінки та аналізу розвитку підприємства лежать його виробнича функція та бюджетні обмеження. Критерієм аналізу виступає технічна ефективність виробничої системи з перетворення факторів виробництва. Перехід від одного рівня технічної ефективності до іншого потребує додаткових витрат ресурсів та часу. Теоретичні засади розвитку підприємства слугують компасом для навігації в складних умовах сучасного ринку.[8] Розуміння цих принципів дозволяє підприємствам приймати обґрунтовані рішення, розробляти ефективні стратегії та досягати стійкого розвитку.

РОЗДІЛ 2 МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ БІЗНЕС-ЦИКЛУ

2.1. Роль ВВП та інвестицій у дослідженні бізнес-циклу

Існує множина показників, які використовуються для оцінки економічного добробуту суспільства. Серед них загально визнаним індикатором здоров'я економіки вважається обсяг річного сукупного виробництва товарів і послуг, який також називають сукупним випуском продукції. Валовий національний продукт (ВНП) слугує головним показником при упорядкуванні національних рахунків. Він визначається як сукупна ринкова вартість всього обсягу кінцевого виробництва товарів і послуг в економіці за один рік. [9] Важливо зазначити, що не всі товари, вироблені протягом року, можуть бути одразу продані. Частина з них поповнює запаси. Тому, при підрахунку ВНП, необхідно враховувати будь-який приріст запасів. Це пов'язано з тим, що ВНП вимірює усю поточну продукцію, незалежно від того, чи була вона продана протягом року, чи ні.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) є фундаментальним показником результативності економічної діяльності на макрорівні. Він відображає загальну ринкову вартість кінцевих товарів і послуг, вироблених підприємствами, організаціями та установами протягом певного періоду (зазвичай за рік) на території країни. Термін "внутрішній" у контексті ВВП підкреслює, що при його розрахунку враховуються результати діяльності всіх підприємств, організацій та установ, що знаходяться на території країни, незалежно від їх національної приналежності. Це означає, що до ВВП додається продукція як вітчизняних, так і іноземних компаній, що діють на території країни, наприклад, дочірніх підрозділів іноземних корпорацій.

Динамічні коливання економічної активності, що характеризуються чергуванням фаз підйому та спаду, відомі як бізнес-цикл. Дослідження цього феномену є ключовим завданням для економістів, адже воно дає

змогу зрозуміти закономірності розвитку економіки, прогнозувати майбутні тенденції та розробляти ефективні антициклічні політики.

ВВП та інвестиції – це два з найважливіших макроекономічних показників, які використовуються для дослідження бізнес-циклу. Їх ґрунтовний аналіз може допомогти розкрити складні механізми, що лежать в основі економічних флуктуацій ВВП визначається як сукупна ринкова вартість кінцевих товарів та послуг, вироблених в країні протягом певного періоду часу (зазвичай за рік).[10] Цей комплексний показник слугує ключовим індикатором економічного зростання та добробуту, адже він відображає загальний обсяг економічної діяльності в країні.

Інвестиції – це витрати на придбання активів, які очікується, що принесуть дохід у майбутньому. Вони можуть бути поділені на дві основні категорії:

- Чисті інвестиції: це нові інвестиції, здійснені протягом певного періоду.
- Валові інвестиції: це чисті інвестиції плюс амортизація, тобто знос основних фондів.

Інвестиції відіграють ключову роль у стимулюванні економічного розвитку. Вони сприяють створенню нових робочих місць, розширенню виробничих потужностей, впровадженню інновацій та технологічних покращень.

ВВП та інвестиції тісно пов'язані між собою. Зростання інвестицій зазвичай призводить до зростання ВВП, адже нові інвестиції стимулюють виробництво, збільшують доходи та загальний добробут. З іншого боку, зростання ВВП може стимулювати інвестиції, створюючи сприятливий економічний клімат для бізнесу.

Вплив ВВП та інвестицій на фази бізнес-циклу:

1. Підйом: під час фази підйому економіки ВВП зростає, що стимулює інвестиції. Інвестиції, в свою чергу, сприяють подальшому зростанню ВВП, створюючи позитивне коло зворотного зв'язку.
2. Спад: під час спаду економіки ВВП падає, що призводить до скорочення інвестицій. Це може призвести до поглиблення спаду, адже зменшуються стимули для економічного зростання.

Економісти використовують ВВП та інвестиції для дослідження бізнес-циклу в декількох напрямках:

1. Аналіз динаміки ВВП та інвестицій: дослідження динаміки цих показників протягом часу може допомогти виявити закономірності розвитку бізнес-циклу та фактори, що його обумовлюють.
2. Розробка моделей: економісти розробляють складні математичні моделі, які описують взаємозв'язок між ВВП, інвестиціями та іншими макроекономічними показниками. Ці моделі використовуються для прогнозування майбутніх тенденцій економіки та оцінки ефективності антициклічної політики.
3. Економетричні дослідження: за допомогою економетричних методів економісти досліджують причинно-наслідкові зв'язки між ВВП, інвестиціями та іншими економічними змінними.

Підсумовуючи, ВВП та інвестиції є незамінними інструментами для дослідження бізнес-циклу. Ґрунтовний аналіз динаміки цих показників дозволяє економістам розкрити складні взаємодії, що лежать в основі економічних підйомів та спадів. ВВП слугує фундаментальним індикатором економічного зростання та добробуту, тоді як інвестиції відіграють рушійну силу в довгостроковому розвитку.

2.2. Вплив бізнес-циклу на темпи економічного зростання України

Вміння визначати поточну фазу бізнес-циклу та передбачати поворотні точки в економіці є необхідною, але недостатньою умовою для

ефективного управління економікою. Виведення економіки зі стану рецесії, стабілізація "перегрітої" економіки та забезпечення стійкого економічного зростання є одними з найважливіших завдань державних мужів та економічних організацій в сучасному світі.

Глобальна фінансова криза 2008 року стала каталізатором для пошуку нових інструментів регулювання економічної циклічності та забезпечення економічного зростання й стійкого стану. Цей пункт присвячено аналізу нових та вже існуючих інструментів, призначених для керування економічними дисбалансами.

Оцінка динаміки економічного циклу ґрунтується на комплексному аналізі розриву ВВП, який визначається як різниця між фактичним та потенційним обсягами виробництва в країні протягом певного періоду.

Фактичний ВВП відображає реальний обсяг вироблених товарів та послуг, що був досягнутий економікою за певний проміжок часу. Потенційний ВВП характеризує максимально можливий обсяг виробництва, який може бути досягнутий економікою протягом аналогічного періоду, за умови використання всіх доступних ресурсів та технологій.

Позитивний розрив ВВП (коли фактичний ВВП перевищує потенційний) може спричинити інфляційний тиск, тому держава має застосовувати інструменти монетарної політики для стримування надмірного економічного зростання.[11]

Негативний розрив ВВП (коли фактичний ВВП нижче потенційного) може призвести до рецесії, тому держава має застосовувати інструменти монетарної політики для стимулювання економічної активності. Монетарна політика – це комплекс заходів, спрямованих на регулювання грошової маси та процентних ставок в економіці. Монетарна політика, як комплекс заходів, спрямованих на регулювання грошової маси та процентних ставок в економіці, відіграє ключову роль у забезпеченні макроекономічної

стабільності та стимулюванні економічного зростання. Традиційно центральні банки використовували широкий спектр інструментів для реалізації монетарної політики, таких як операції на відкритому ринку, регулювання норми обов'язкових резервів, процентна політика, рефінансування комерційних банків та регулювання курсу національної валюти.

Глобальна фінансова криза 2008 року продемонструвала недоліки традиційних інструментів монетарної політики. Низькі процентні ставки в багатьох країнах та неефективність деяких інструментів, таких як операції на відкритому ринку, обмежували можливості центральних банків для реагування на економічні шоки.

У відповідь на ці виклики центральні банки почали використовувати нові нетрадиційні інструменти:

1. Кредитне розширення (credit easing): надання кредитів небанківським фінансовим інституціям та іншим суб'єктам економіки.
2. Кількісне розширення (quantitative easing): масове придбання центральним банком активів, таких як державні облігації та корпоративні облігації, з метою збільшення грошової маси.
3. Практика попереднього позначення орієнтирів (forward guidance): надання центральними банками інформації про майбутні плани щодо процентної політики

Нетрадиційні інструменти можуть допомогти стимулювати економічне зростання та запобігти дефляції. Однак їх використання може призвести до зростання інфляції та фінансових бульбашок. Окрім впровадження нових інструментів, центральні банки також модифікують традиційні інструменти для підвищення їх ефективності. Наприклад політика інфляційного таргетування: після кризи 2008 року центральні банки почали використовувати подвійний мандат, який включає в себе не лише цінову, але й фінансову стабільність. Це означає, що вони враховують

не лише інфляцію, але й ризики для фінансової системи при прийнятті рішень щодо монетарної політики.

З огляду на те, що нові інструменти монетарної політики використовуються протягом останніх 10 років, важливо вивчати досвід країн, які першими почали їх застосовувати. Це може допомогти іншим країнам, які все ще використовують традиційні інструменти, прийняти обґрунтоване рішення про те, чи використовувати нові інструменти у своїй монетарній політиці. Еволюція інструментів монетарної політики відображає постійні зусилля центральних банків щодо адаптації до мінливих економічних умов та забезпечення макроекономічної стабільності. Нетрадиційні інструменти та модифікація традиційних інструментів дають центральним банкам нові можливості для стимулювання економічного зростання та запобігання негативним економічним явищам.

Монетарна політика Національного банку України (НБУ) протягом останніх років зазнала значних трансформацій, адаптуючись до мінливих економічних умов та викликів. Цей процес еволюції свідчить про прагнення НБУ до забезпечення макроекономічної стабільності та сприяння сталому економічному зростанню України.

Поточний інструментарій НБУ:

1. Облікова ставка: слугує основним інструментом монетарної політики, впливаючи на вартість кредитів в економіці та, відповідно, на обсяги кредитування.
2. Допоміжні інструменти:
 - Тендери з підтримання ліквідності: НБУ проводить операції з депозитними сертифікатами та державними облігаціями України для регулювання грошової маси та забезпечення ліквідності банківської системи.

- Режим інфляційного таргетування: НБУ зосереджує свою політику на досягненні цільового рівня інфляції, що сприяє прогнозованості економічного середовища та зниженню інфляційних очікувань.
- Плаваючий валютний курс: курс гривні визначається ринковими факторами, що дає НБУ можливість зосередитися на внутрішніх цілях монетарної політики та знижує ризики, пов'язані з жорсткою прив'язкою до певної валюти.

Інструментарій монетарної політики НБУ постійно еволюціонує, щоб відповідати новим викликам та потребам української економіки. Застосування нових інструментів, таких як кредитне розширення та практика попереднього озвучення орієнтирів, може допомогти НБУ досягти своїх цілей щодо макроекономічної стабільності, стимулювання економічного зростання та зниження ризиків фінансової нестабільності.

Ефективне управління економічними циклами потребує комплексного підходу, який поєднує в собі використання як традиційних, так і нових інструментів антициклічної політики. Важливо зазначити, що не існує універсального рецепту для успішного регулювання економічної циклічності, адже оптимальний набір інструментів визначається специфічними умовами та особливостями кожної країни.

Традиційні інструменти монетарної політики, такі як облікова ставка та операції на відкритому ринку, можуть бути ефективними, але мають обмеження, особливо під час кризи. Глобальна фінансова криза 2008 року призвела до розробки та застосування нових нетрадиційних інструментів, таких як кількісне пом'якшення та кредитне розширення. Ці інструменти можуть допомогти стимулювати економіку, але також можуть мати потенційні ризики, пов'язані з інфляцією та фінансовою стабільністю.

Центральні банки також модифікують традиційні інструменти, наприклад, політику інфляційного таргетування, щоб враховувати нові виклики та цілі.

Досвід України свідчить про те, що країна перейшла від режиму фіксованого валютного курсу до режиму плаваючого, почала використовувати інфляційне таргетування та застосовує допоміжні інструменти для регулювання ліквідності. Впровадження нових інструментів, таких як кредитне розширення та практика попереднього озвучення орієнтирів, може допомогти НБУ досягти своїх цілей щодо стабільності та зростання економіки України.

РОЗДІЛ 3 ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС-ЦИКЛУ

3.1. Стратегії оптимізації ролі бізнес-циклу для забезпечення стабільного та стійкого зростання української економіки

Українська економіка протягом останніх років стикається з низкою викликів, пов'язаних з нестабільністю бізнес-циклу. Ці виклики, що ґрунтуються на циклічних коливаннях економічної активності, призвели до значного зниження темпів зростання, зростання безробіття та інфляційного тиску. З метою подолання цих викликів та стимулювання стійкого зростання української економіки, пропонується ґрунтовний аналіз стратегій оптимізації ролі бізнес-циклу.

1. Стимулювання інвестицій:

- Податкові пільги та субсидії: Запровадження податкових пільг та субсидій для приватного сектору, спрямованих на стимулювання інвестицій в основні фонди та інноваційні проекти, може призвести до значного зростання продуктивності праці та покращення загальної економічної динаміки.
- Інвестиційні фонди та державно-приватне партнерство: Створення державних інвестиційних фондів та активізація програм державно-приватного партнерства (ДПП) можуть залучити додаткові кошти в пріоритетні галузі економіки, стимулюючи модернізацію та розширення виробничих потужностей.
- Зниження адміністративних бар'єрів: Спрощення процедур отримання дозволів та ліцензій, а також мінімізація бюрократичних перешкод для ведення бізнесу, сприятиме покращенню інвестиційного клімату та залученню нових інвесторів.

2. Підтримка малого та середнього бізнесу (МСБ):

- Доступ до фінансування: Забезпечення доступності кредитів та інших фінансових інструментів для МСБ на вигідних умовах, може стимулювати їхню розширення та створення нових робочих місць.

- Програми навчання та підтримки: Розробка та впровадження програм навчання та менторства для власників МСБ, спрямованих на покращення їхніх управлінських навичок та знань ведення бізнесу, може суттєво підвищити їхню конкурентоспроможність.
- Спрощення регулювання: Спрощення регуляторного середовища для МСБ, зокрема зменшення адміністративного навантаження та звітності, може стимулювати їхню динаміку та сприяти їхньому зростанню.

3. Розвиток інфраструктури:

- Інвестиції в транспортну інфраструктуру: Інвестиції в модернізацію транспортної інфраструктури, включаючи дороги, мости, порти та аеропорти, можуть значно покращити логістику та зв'язність в економіці, стимулюючи внутрішню та зовнішню торгівлю.
- Енергетична інфраструктура: Розвиток енергетичної інфраструктури, зокрема модернізація електромереж та диверсифікація джерел енергії, може підвищити енергоефективність та енергобезпеку країни, сприяючи сталому економічному зростанню.
- Цифрова інфраструктура: Розширення доступу до високошвидкісного Інтернету та розвиток цифрових технологій може стимулювати інновації, покращити доступ до інформації та послуг, а також сприяти розвитку нових галузей економіки.

Нестабільність бізнес-циклу стримує зростання української економіки. Для стимулювання стійкого розвитку важливо оптимізувати його роль. Це можна зробити шляхом стимулювання інвестицій, підтримки малого та середнього бізнесу, розвитку інфраструктури, проведення структурних реформ та впровадження ефективної монетарної та фіскальної політики. Комплексний підхід за участі держави, бізнесу та громадськості дозволить подолати негативні впливи циклічних коливань, забезпечити стабільне зростання та підвищити конкурентоздатність України.

ВИСНОВКИ

У цій курсовій роботі було проведено ґрунтовне дослідження макроекономічного аналізу бізнес-циклу. Були розглянуті різні теоретичні концепції, що пояснюють динаміку економічних циклів, їх фази та фактори, що їх обумовлюють. Також було проаналізовано методи макроекономічного регулювання, спрямовані на стабілізацію економічної системи.

Бізнес-цикли є невід'ємною частиною економічного ландшафту, характеризуючись періодичними коливаннями економічної активності. Макроекономічний аналіз цих циклів відіграє вирішальну роль у формуванні економічних прогнозів та розробці ефективної політики.

За допомогою цього аналізу експерти визначають фази бізнес-циклу, такі як підйом, пік, спад та дно, спираючись на агреговані показники, як-от ВВП, зайнятість, інвестиції та споживання. Крім того, застосовуються різноманітні економічні індикатори, на кшталт кредитних спредів, індексів ділової активності та споживчої впевненості, для моніторингу та прогнозування поворотних точок у циклі.

Для глибшого розуміння причин бізнес-циклів залучаються економічні теорії, такі як кейнсіанство (сукупний попит), монетаризм (грошова політика) та теорія реального циклу (технологічні шоки та структурні зміни). Оцінка впливу урядової політики на бізнес-цикли є ще одним важливим аспектом аналізу. Це дозволяє визначити, наскільки ефективно фіскальна та грошова політика стимулюють економіку під час спадів та стримують інфляцію під час підйомів.

Результати макроекономічного аналізу бізнес-циклів мають значну цінність для різних груп користувачів. Уряди можуть використовувати цю інформацію для розробки політики стабілізації, спрямованої на підтримку економічного зростання та мінімізацію рецесій. Підприємства

використовують аналіз для прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестицій, виробництва та зайнятості з урахуванням очікуваних економічних умов. Інвестори отримують змогу оцінювати ризики та прогнозувати майбутню доходність своїх інвестицій. Отже, макроекономічний аналіз бізнес-циклів є потужним інструментом, що допомагає розшифрувати економічні коливання та сприяє прийняттю обґрунтованих рішень як державними органами, так і приватним сектором.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз особливостей бізнес-циклу в економіці України : thesis / Д. В. Боронос та ін. 2007. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/18772>
2. Ткач І. Причини виникнення та наслідки циклічних коливань або криз для національних економік [Електронний ресурс] / Іван Ткач, Олена Дубровіна // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2014. — Вип. 1 (10). — С. 164-176. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2014/14timdne.pdf>.
3. Макроекономічний аналіз факторів формування фінансової гнучкості корпорацій реального сектору економіки України [Електронний ресурс] / О. А. Лактіонова, А. С. Лук'яненко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2013. - № 1. - С. 83-91. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2013_1_18
4. Макроекономічний аналіз фінансового стану та рівня кредитного ризику домогосподарств [Електронний ресурс] / А. В. Іваніна // Управління розвитком. - 2013. - № 22. - С. 58-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_22_26
5. Макроекономічний аналіз впливу соціально-економічного розвитку на рівень економічної безпеки України [Електронний ресурс] / В. В. Мартиненко // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 6. - С. 402-409. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_6_48
6. Макроекономічний аналіз ділової активності підприємств [Електронний ресурс] / Л. В. Юрчишена, О. А. Пікуліна // Економіка і організація управління. - 2017. - Вип. 3. - С. 95-107. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2017_3_11
7. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України [Електронний ресурс] / Л. В.

- Юрчишена, О. С. Кречко // Бізнес Інформ. - 2020. - № 11. - С. 337-346.
- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_11_49
8. Макроекономічний аналіз ефективності регулювання економіки України: ретроспектива та сучасний фінансово-економічний стан [Електронний ресурс] / І. Є. Семенча, М. С. Ковальов // Проблеми економіки. - 2022. - № 2. - С. 66-75. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2022_2_9
9. Макроекономічний аналіз та оцінка результатів інноваційної динаміки (теоретико-методологічні аспекти) [Електронний ресурс] / О. О. Завгородня // Економічний вісник університету. - 2016. - Вип. 29(1). - С. 234-243. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_29\(1\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_29(1)_31)
10. "Макроекономіка: теорія та практика" (2020) - О.С. Іванова, О.В. Шклярська, О.В. Куш